

KOMMUNERNES ARBEJDE MED SUNDHEDSFREMME OG
BÆREDYGTIG UDVIKLING I RELATION TIL FOLKESKOLEN
EN SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE PÅ KOMMUNALT NIVEAU

Lone Lindegaard Nordin, Katrine Dahl Madsen, Tanja Thinggaard Andersen, Venka Simovska

AU IDEAS PILOT CENTRE
RESEARCH IN SCHOOLS FOR HEALTH AND SUSTAINABILITY
WORKING PAPER NR 3/2014

RESEARCH IN SCHOOLS FOR HEALTH AND SUSTAINABILITY
WORKING PAPER NR 3/2014

Titel:

*Kommunernes arbejde med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen
- En spørgeskemaundersøgelse på kommunalt niveau*

Forfattere:

Lone Lindegaard Nordin, Katrine Dahl Madsen, Tanja Thinggaard Andersen, Venka Simovska

Udgivet af:

Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet

© 2014, forfatterne

1. Edition

Kopiering tilladt med tydelig kildeangivelse

Omslagsfoto:

Colourbox

ISBN:

978-87-7684-860-6

Indhold

Introduktion _____	2
Metode _____	2
Besvarelser og beskrivelse af respondenterne _____	3
Flest kommuner angiver sundhedsfremme i folkeskolen som et særligt indsatsområde _____	5
Flest kommuner har politikker eller strategier relateret til sundhedsfremme i folkeskolen _____	7
Udstrakt sammenhæng mellem nationale og kommunale politikker i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen _____	8
Usikkerhed om sammenhængen mellem internationale og kommunale politikker _____	9
Kun halvdelen af kommunerne tager udgangspunkt i Faghæfte 21 som baggrund for sundhedsundervisningen i folkeskolen _____	10
Begrænset deltagelse i internationale projekter _____	12
Flest projekter eller indsatser i forhold til KRAM-faktorer og trivsel _____	13
Omfattende samarbejde mellem forvaltningerne i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen _____	16
Udstrakt samarbejde med eksterne aktører i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling i folkeskolen _____	17
Lavt kommunalt fokus på efteruddannelse i forhold til sundhedsfremme men især bæredygtig udvikling i folkeskolen _____	18
Positive forventninger til den nye folkeskolereform _____	19
Konklusion og perspektivering _____	19
Perspektivering _____	21

Introduktion

Denne rapport præsenterer en landsdækkende undersøgelse af kommunernes arbejde med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen. Undersøgelsen er udført i efteråret 2013 i Forskningscenter for sundhedsfremmende bæredygtig skoleudvikling ved DPU, Aarhus Universitet.

Formålet med undersøgelsen er at få et overblik over hvordan danske kommuner arbejder med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen. Herved bidrager undersøgelsen til forskningscentrets overordnede forskningsmål: Hvordan sundhedsfremme og bæredygtig udvikling tolkes og formes som praksisser i skolen, og hvilke forhold, der kan understøtte dette arbejde? Undersøgelsen danner desuden udgangspunkt for et case studie, der skal give et dybere indblik i, hvordan en række udvalgte danske kommuner arbejder med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i folkeskolen.

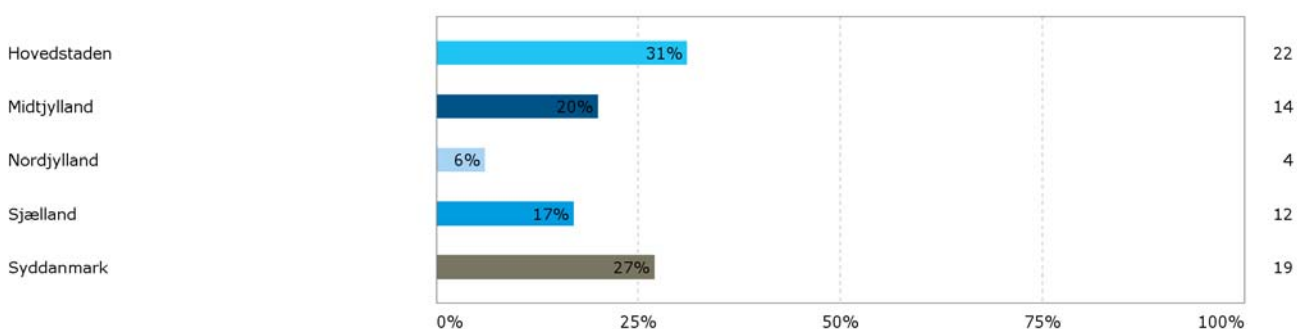
Metode

Undersøgelsen er gennemført som en online spørgeskemaundersøgelse med brug af systemet SurveyXact. Hovedparten af spørgsmålene er formuleret som lukkede spørgsmål med en række svarmuligheder. Enkelte af spørgsmålene er suppleret med åbne svarkategorier, men det er relativt få af respondenterne, der har benyttet sig af disse kategorier.

Målgruppen for undersøgelsen var nøglepersoner i de kommunale forvaltninger, fx konsulenter og konsulenter, der arbejdede med sundhedsfremme og/ eller bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen. At identificere målgruppen viste sig imidlertid at være kompliceret, da der ikke eksisterede en landsdækkende oversigt disse nøglepersoner i forvaltningerne. For at løse denne problematik sendte vi først en mail og siden et brev til alle skoleforvaltningerne i de 98 kommuner, og opfordrede til, at spørgeskemaet blev distribueret til den eller de nøglepersoner, der havde bedst kendskab til de to områder. Undersøgelsen viste, at det oftest er forskellige forvaltninger og dermed også forskellige personer, der varetager arbejdet med henholdsvis sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i relation til skolen. Men størstedelen af spørgeskemaerne er besvaret af personer med en primær relation til sundhedsfremme. Dette kan blandt andet skyldes, at forvaltningerne var usikre i forhold til hvad begrebet bæredygtig dækkede over, og brevet og spørgeskemaet derfor udelukkende blev distribueret til den eller de nøglepersoner, der beskæftigede sig med sundhed og sundhedsfremme i relation til folkeskolen.

Besvarelser og beskrivelse af respondenterne

Der er 71 ud af de i alt 98 kommuner i Danmark, svarende til 72,4 procent, der har besvaret spørgeskemaet. Fordelingen af besvarelserne på de fem regioner fremgår af figur 1.

Figur 1. Kommunernes besvarelse fordelt på de fem regioner i Danmark

Som oftest er besvarelsen af spørgeskemaet kun udført af en person i kommunen, men i enkelte tilfælde er besvarelsen udført af to personer i fællesskab. I 12 kommuner er der dog to personer, der har besvaret hver et spørgeskema.

Størstedelen af respondenterne (71 procent) er ansat i skoleforvaltninger eller tilsvarende forvaltninger med fokus på børn og unge, fx "Børn og Unge", "Børn og Læring" eller "Børn og Familie". 23 procent af respondenterne arbejder i sundhedsforvaltninger, og 4 procent i andre forvaltninger, som fx "Velfærd og By" og "Kultur og Miljø".

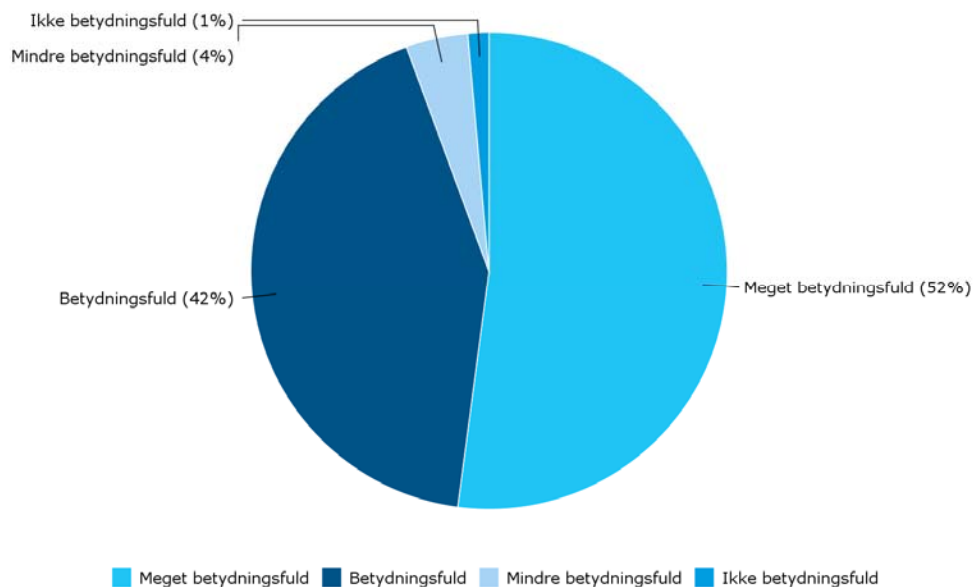
74 procent af respondenterne arbejder som konsulenter og koordinører. Heraf arbejder 54 procent som pædagogiske konsulenter mm., fx som koordinører indenfor det pædagogiske område, administrative konsulenter eller udviklingskonsulenter. 14 procent arbejder som konsulenter indenfor sundhedsområdet, og 6 procent som konsulenter indenfor miljøområdet. Derudover arbejder 25 procent af respondenterne på forskellige ledelsesniveauer, fx som afdelingsledere i "Børn og Unge", forvaltningschefer eller ledende sundhedsplejersker.

45 procent af respondenterne har skolen og emner relateret til skoleområdet som deres primære fagområde. 39 procent har sundhed og sundhedsrelaterede emner som deres primære fagområde, og 7 procent har miljø og bæredygtighed som deres primære fagområde. 9 procent nævner andre fagområder fx. IT og projektledelse som deres primære fagområder,

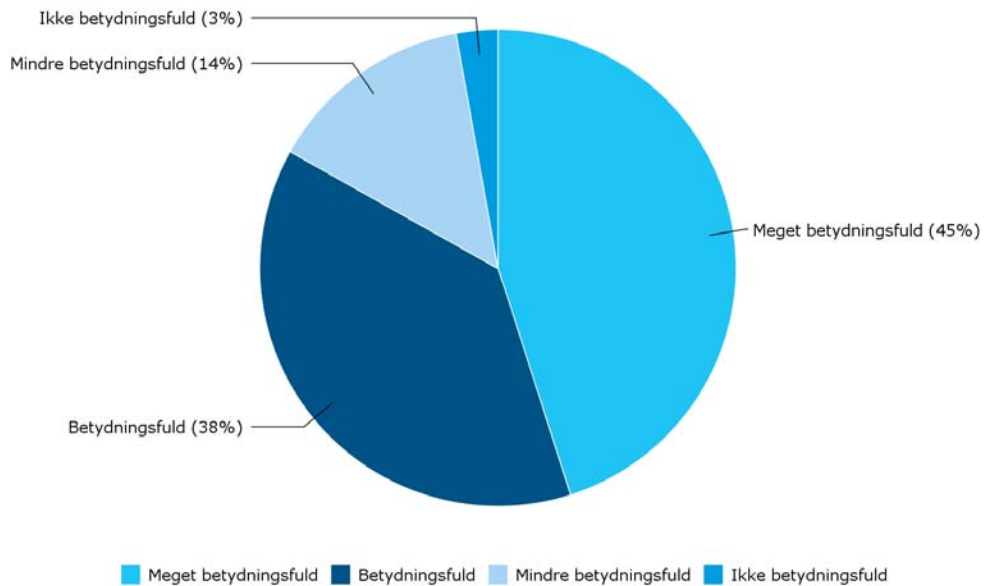
87 procent af respondenterne er kvinder og 33 procent er mænd. 59 procent af respondenterne er 50 år eller derover, og 23 procent er mellem 40 og 49 år. Resten er under 40 år.

Kommunerne opfatter folkeskolen som en vigtig medspiller i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling

Kommunerne opfatter, som det fremgår af figur 2 og 3, folkeskolen som en betydningsfuld medspiller i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling. Henholdsvis 94 og 83 procent af respondenterne angiver således at skolen er betydningsfuld eller meget betydningsfuld i forhold til henholdsvis sundhedsfremme og bæredygtig udvikling

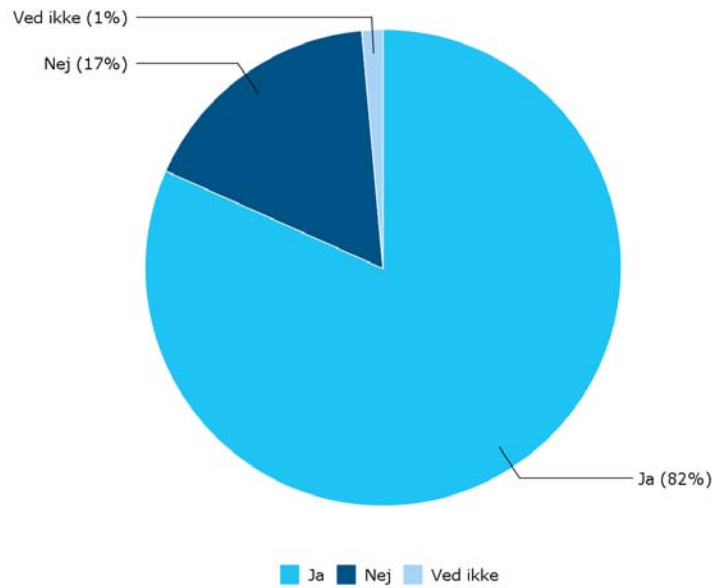
Figur2: Hvordan vil du rangere skolens rolle i forhold til sundhedsfremme?

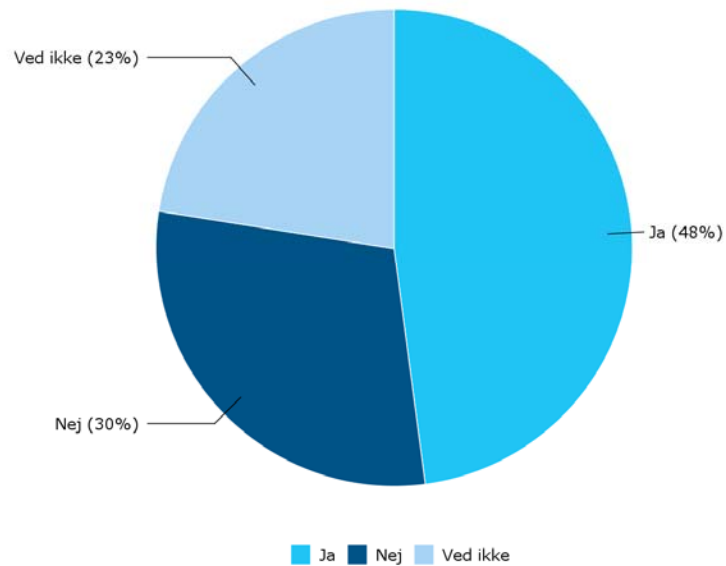
Figur 3. Hvordan vil du rangere skolens rolle i forhold til bæredygtig udvikling?

Flest kommuner angiver sundhedsfremme i folkeskolen som et særligt indsatsområde

82 procent af respondenterne svarer, som det fremgår af figur 4, ja til, at sundhedsfremme i folkeskolen er et særligt indsatsområde i kommunen. 17 procent svarer nej, og 1 procent svarer ved ikke forhold om sundhedsfremme er et særligt kommunalt ansvarsområde. I forhold til bæredygtig udvikling svarer 48 procent af respondenterne, jævnfør figur 5, ja til, at bæredygtig udvikling i folkeskolen er et særligt indsatsområde i kommunen. 30 procent af respondenterne svarer, at dette ikke er tilfældet, og 23 procent svarer, at de ikke ved det.

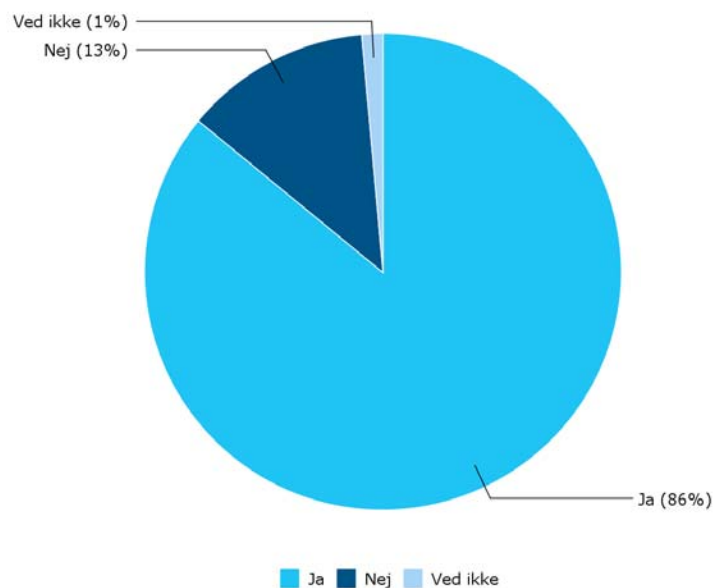
Figur 4. Er sundhedsfremme i folkeskolen et særligt indsatsområde i din kommune?

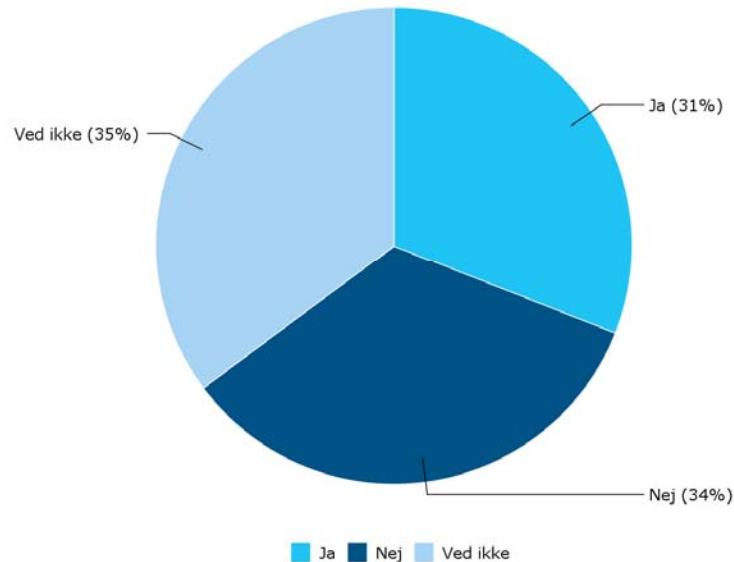
Figur 5. Er bæredygtig udvikling i folkeskolen et særligt indsatsområde i din kommune?

Flest kommuner har politikker eller strategier relateret til sundhedsfremme i folkeskolen

Mens 82 procent af respondenterne, som beskrevet, svarer ja til, at sundhedsfremme i folkeskolen er et særligt indsatsområde, så svarer hele 86 procent (se figur 6), at de har specifikke politikker eller strategier i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen. I forhold til bæredygtig udvikling svarer 48 procent af respondenterne, som det fremgår af figur 7, at de anser bæredygtig udvikling i folkeskolen for at være et særligt kommunalt indsatsområde, mens kun 31 procent svarer, at de har specifikke politikker/strategier i forhold til dette emne i folkeskolen.

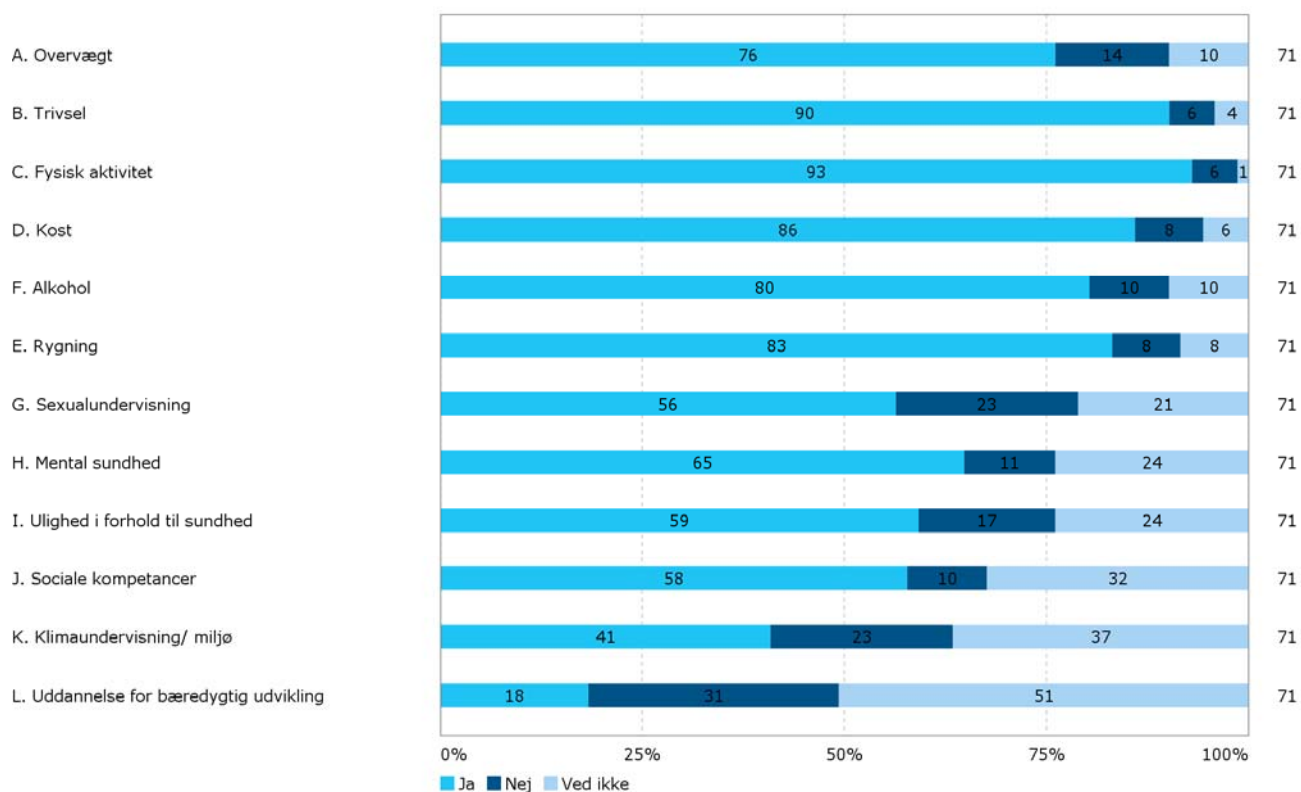
Figur 6. Har din kommune specifikke politikker/ strategier i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen?

Figur 7. Har din kommune specifikke politikker/strategier i forhold til bæredygtig udvikling i folkeskolen?

Udstrakt sammenhæng mellem nationale og kommunale politikker i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen

Som det fremgår af figur 8, er der en udstrakt sammenhæng mellem nationale og kommunale politikker på sundhedsområdet, ikke mindst i forhold til KRAM faktorerne (kost, rygning, alkohol og motion). I forhold til fysisk aktivitet svarer 93 procent af respondenterne således, at deres politikker i forhold til dette tema var forbundet med de nationale politikker på området. I forhold til kost drejer det sig om 86 procent, og i forhold til rygning og alkohol er der tale om henholdsvis 83 og 80 procent. Men, som tabel 2 viser, er der også en tæt sammenhæng mellem de nationale politikker i forhold til trivsel – 90 procent – og kommunernes egne politikker og strategier på området.

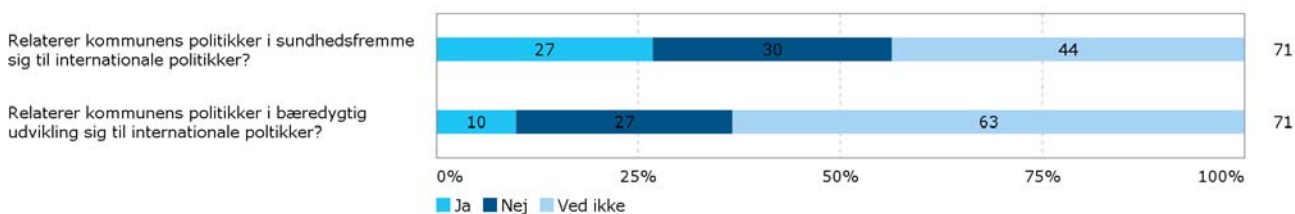
Figur 8. Relaterer kommunens politikker sig til nationale politikker i forhold til følgende områder?

I forhold til klimaundervisning/miljø og uddannelse for bæredygtig udvikling er sammenhængen (se figur 8) mellem kommunale og nationale politikker væsentligt mindre. Der er således kun henholdsvis 41 og 18 procent af respondenterne, der svarer, at kommunen relaterer deres politikker i forhold til klimaundervisning/miljø og uddannelse for bæredygtig udvikling til nationale politikker.

Usikkerhed om sammenhængen mellem internationale og kommunale politikker

I forhold til internationale politikker afspejler besvarelserne i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling, som det fremgår af figur 9, en usikkerhed i forhold til om kommunens politikker er relateret til internationale retningslinjer og anbefalinger. 44 procent af respondenterne svarer således "ved ikke" i forhold til om kommunens politikker i relation til sundhedsfremme er baseret på internationale politikker, mens 63 procent svarer, at de ikke ved om kommunens politikker i forhold til bæredygtig udvikling er relateret til internationale politikker.

I forhold til dette spørgsmål havde respondenterne mulighed for at konkretisere hvilke internationale politikker som de kommunale politikker afspejlede. I forhold til sundhedsfremme peger svarerne fra de relativt få respondenter, som benyttede sig af denne mulighed, på, at de kommunale strategier er relateret til Ottawa Charteret og det brede sundhedsbegreb. I forhold til bæredygtig udvikling peger respondenterne på, at de kommunale politikker eller strategier på området knytter sig til EU's internationale klima- og miljø politik og FN tiåret for uddannelse for bæredygtig udvikling.

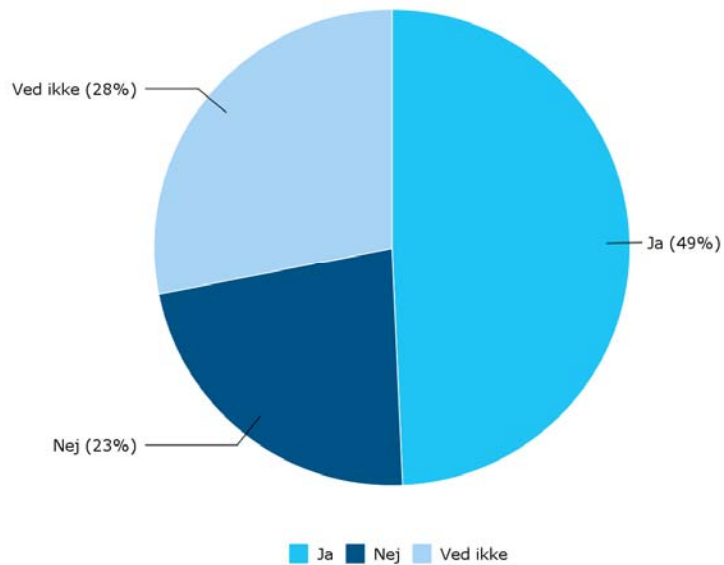
Figur 9. Sammenhængen mellem kommunale og internationale politikker

Usikkerheden i forhold til hvorvidt de kommunale politikker er relateret til internationale politikker er således væsentlig større i forhold til uddannelse for bæredygtig udvikling end i forhold til sundhedsfremme. Dette kan skyldes, at størstedelen af respondenterne har arbejdsmæssig tilknytning til sundhedsområdet, mens det kun er en mindre del af respondenterne, der har arbejdsmæssig tilknytning til bæredygtig udvikling. Samtidig har en stor del af kommunerne "udliciteret" arbejdet med miljø og/eller bæredygtig udvikling til eksterne aktører som fx "Den Grønne Guide", og det kan også påvirke respondenterne kendskab til relationen mellem kommunale og internationale politikker.

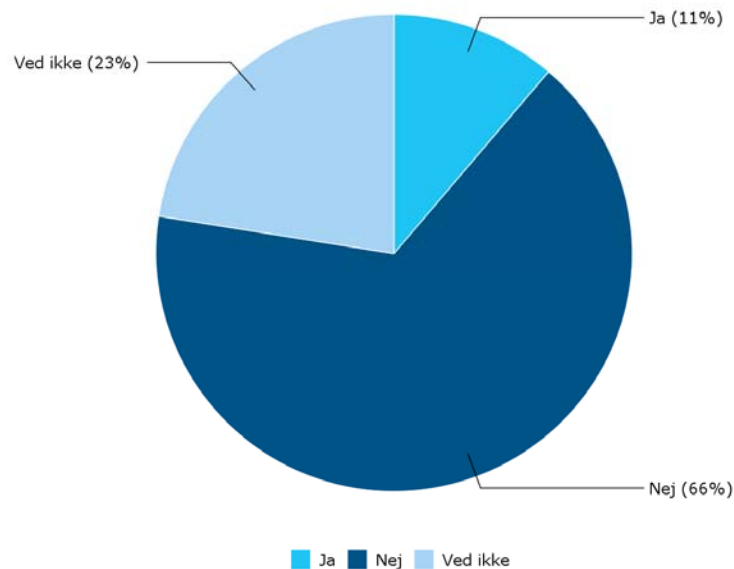
Kun halvdelen af kommunerne tager udgangspunkt i Faghæfte 21 som baggrund for sundhedsundervisningen i folkeskolen

Udgangspunktet for undervisningen i det obligatoriske emne sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab er "Fælles Mål 2009 – Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab. Faghæfte 21 (Undervisningsministeriet, 2009). Faghæftet indeholder formål samt bindende slutmål (centrale kundskabs- og færdighedsområder) og trinmål. Derudover indeholder faghæftet også en vejledende læseplan med beskrivelse af indholdet i undervisningen samt en undervisningsvejledning. Når de lokale læseplaner er endeligt godkendt af kommunalbestyrelsen, bliver de binden-

de og dermed fælles for den enkelte skole. Alternativt kan kommunen udarbejde sin egen læseplan (Undervisningsministeriet, 2009).

Figur 10: Har din kommune vedtaget den vejledende læseplan i Faghæfte 21 som bindende for sundhedsundervisningen?

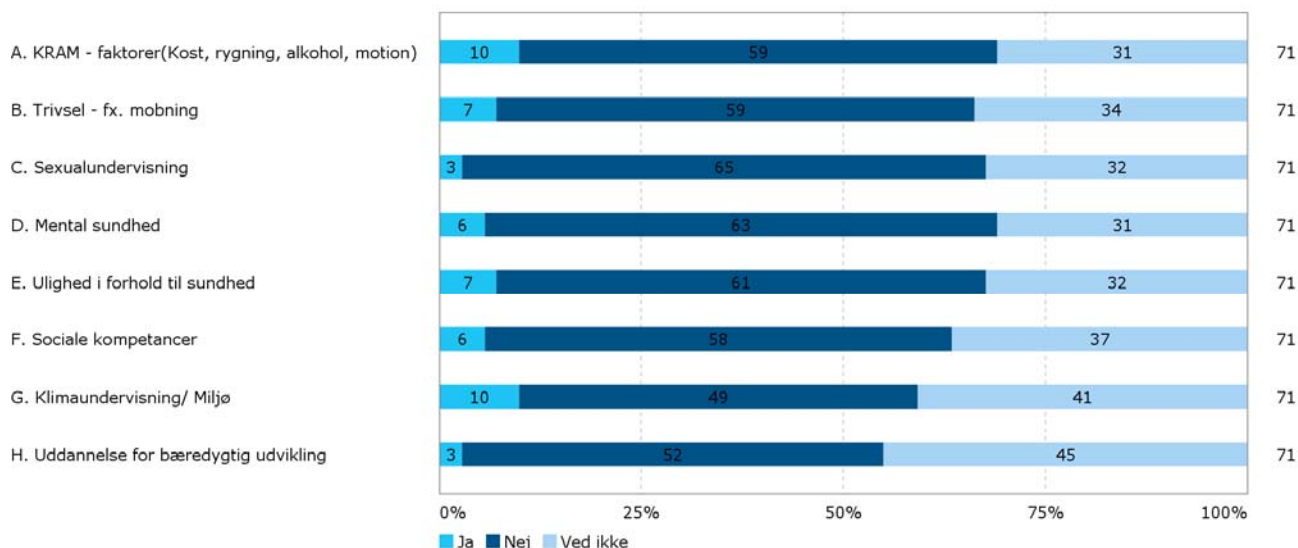
Figur 11: Har din kommune udarbejdet en lokal læseplan for sundhedsundervisningen?

Som det fremgår af figur 10 og 11 svarer 49 procent af kommunerne at de har vedtaget den vejledende læseplan i Faghæfte 21, mens 11 procent svarer at de har udarbejdet en lokal læseplan.

Derudover viser undersøgelsen, at henholdsvis 28 procent ikke ved om de har vedtaget den vejledende læseplan i Faghæfte 21, og at 23 procent ikke ved om har udarbejdet en lokal læseplan.

Begrænset deltagelse i internationale projekter

Undersøgelsen viser, som det fremgår af figur 12, at størstedelen af respondenterne svarer nej eller ved ikke på spørgsmålet om kommunens deltagelse i internationale projekter eller indsatser i relation til specifikke områder indenfor sundhedsfremme og uddannelse for bæredygtig udvikling i folkeskolen, Mellem 50 – 65 procent af respondenterne svarer således nej, mens mellem 31 og 45 procent svarer at de ikke ved, om kommunen deltager i internationale projekter indenfor de otte nævnte områder.

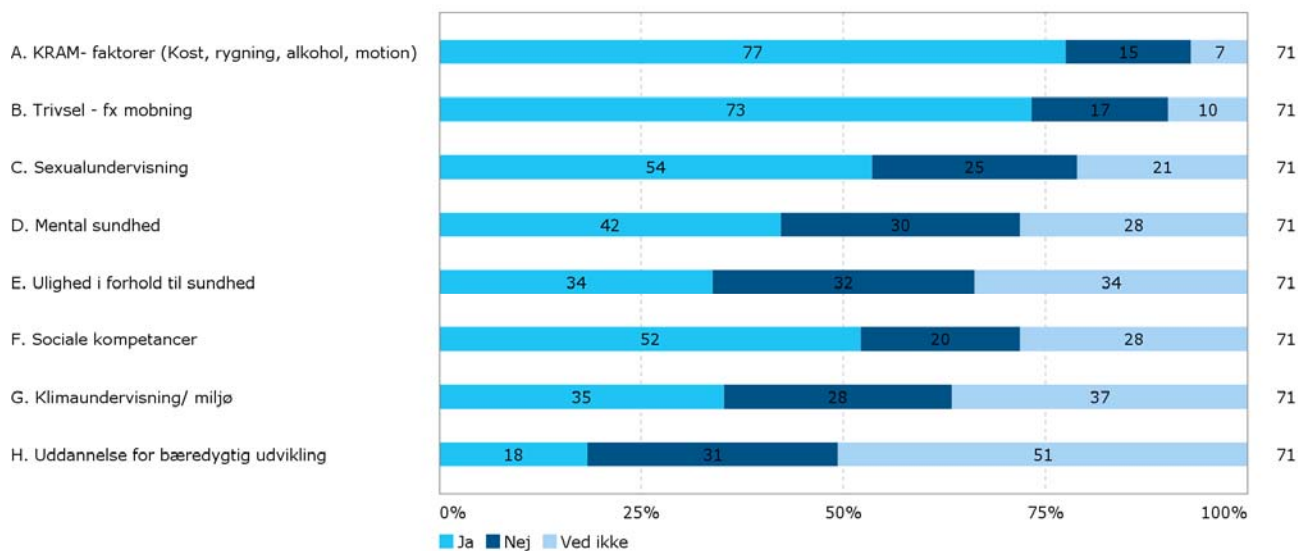

Figur 12: Deltager kommunen i internationale projekter/indsatser i forhold til at styrke sundhedsfremme og/ eller bæredygtig udvikling i folkeskolen?

Derudover viser undersøgelsen, at der er flest kommuner, 10 procent, der deltager i internationale projekter eller indsatser relateret til KRAM faktorerne eller til klimaundervisning og miljø. Derudover er der 7 procent der deltager i projekter/indsatser i relation til trivsel eller ulighed i sundhed

Flest projekter eller indsatser i forhold til KRAM-faktorer og trivsel

I forhold til igangværende projekter/indsatser indenfor sundhedsfremme og bæredygtig udvikling viser figur 13 - i overensstemmelse med figur 8, der viser hvordan kommunens politikker relaterer sig til nationale politikker - at de igangværende projekter eller indsatser i kommunerne især er relateret til KRAM-faktorerne og trivsel. 77 procent af respondenterne svarer således ja til, at deres kommune har igangværende projekter eller indsatser indenfor KRAM området, og 73 procent svarer ja til, at der er igangværende projekter/indsatser i forhold til trivselsområdet. Der er færrest kommuner, der har igangværende projekter i forhold til "Uddannelse for bæredygtig udvikling" (18 procent), "Ulighed i forhold til sundhed" (34 procent) og "Klimaundervisning" (35 procent),

Figur 13: Har din kommune igangværende projekter/indsatser med henblik på at styrke sundhedsfremme og/ eller uddannelse i bæredygtig udvikling?

Kommunerne nævner desuden en række konkrete projekter og indsatser i forhold til sundhedsfremme, hvoraf de fleste er relateret til KRAM- faktorer især bevægelse og fysisk aktivitet. Det kan fx være sundhedsambassadører med fokus på kost og motion, indsatser mod overvægtige børn, cykelkampagner eller projekter som ”Skolesport” og ”Natur der bevæger”.

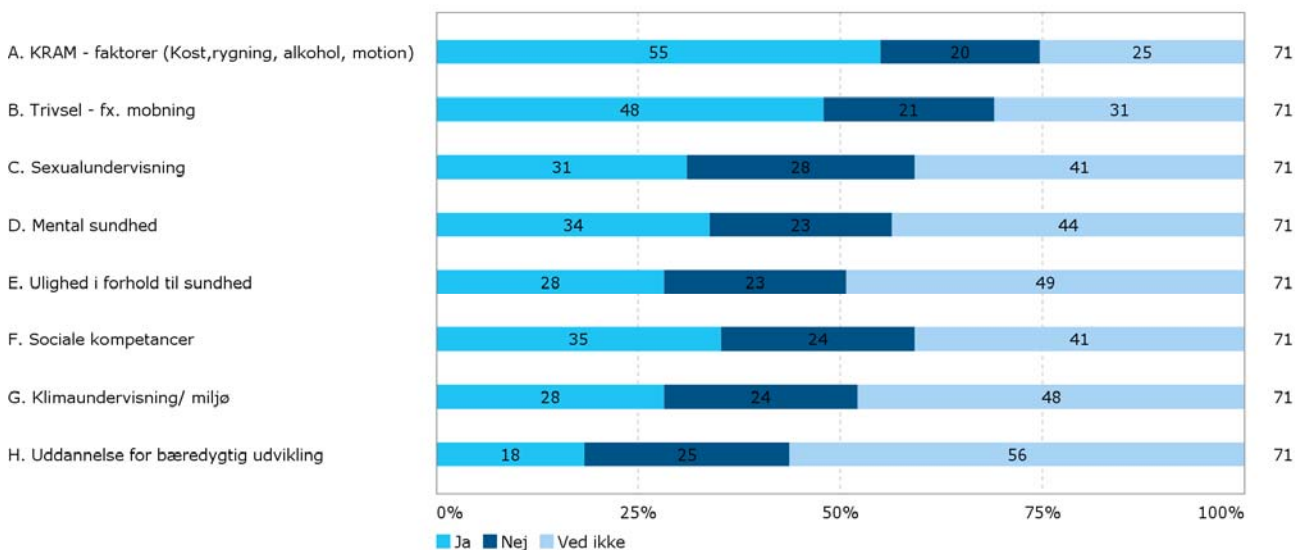
Desuden nævner enkelte respondenter projekter, der sætter fokus på hygiejne samt kvalitets sikring af seksualundervisningen i skolen. Respondenterne nævner også en række mere overordnede tiltag indenfor sundhedsfremme som fx. implementering og udarbejdelse af skolesundhedsprofiler, udarbejdelse af strategier for mad og måltider på børne- og ungeområdet og etablering af strategiske trivsels og sundhedsråd i distrikterne.

Af projekter eller indsatser i relation til miljø nævner respondenterne blandt andet projektet ”Haver til maver, ESCO projektet, samt lokale projekter, der sætter fokus på adfærds- og vaneændringer i forhold energiforbrug på skolerne.

Flest fremtidige projekter i forhold til KRAM-faktorer og trivsel

I forhold til kommunernes planer om at iværksætte fremtidige projekter, viser tabel 14 i overensstemmelse med tabel 8 og 13, at kommunerne har flest initiativer i forhold til KRAM-faktorerne og

Trivsel. 55 procent svarer således ja til, at der er planlagt KRAM relaterede projekter/indsatser i nærmeste fremtid, og 48 procent svarer ja til, at der er planlagt trivsels relaterede projekter/indsatser i nærmeste fremtid. Mellem 28 og 35 procent af respondenterne angiver desuden, at kommunerne planlægger projekter i relation til seksualundervisning, mental sundhed, ulighed i forhold til sundhed og sociale kompetencer.

Figur 14: Har din kommune planer om at iværksætte projekter/indsatser i den nærmeste fremtid i forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i folkeskolen?

I forhold til klimaundervisning og miljø svarer 28 procent af kommunerne at de har fremtidige projekter i støbeskeen, mens der kun er 18 procent, der svarer ja til at kommunen har planlagte projekter/indsatser i nærmeste fremtid i forhold til uddannelse for bæredygtig udvikling.

"Vi arbejder i øjeblikket med at implementere en bevægelsesstrategi, hvor en af indsatserne er at der skal udvikles "bevægelseskasser" til skolerne, der indeholder gode ideer til hvordan man kan tænke bevægelse ind i fagene"

"Overvejer at iværksætte indsats for at støtte fremme af bevægelse i undervisningen som en del af den kommende skolereform"

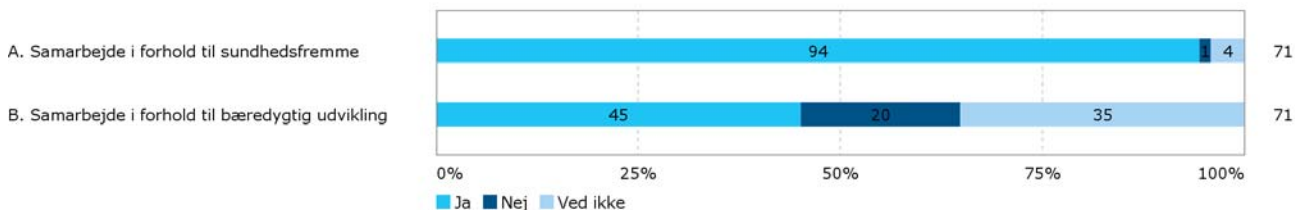
"Understøttende undervisning i forhold til den nye folkeskolereform: Give ideer til bevægelsesdelen (45 min om dagen)"

Boks 1. Kommentarer til folkeskolereformen

Derudover peger mange af respondenterne, som det fremgår af citaterne i boks 1, på, at den nye folkeskolereform vil påvirke iværksættelsen af fremtidige projekter eller indsatser – ikke mindst projekter relateret til samspillet mellem bevægelse og læring.

Omfattende samarbejde mellem forvaltningerne i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen

Undersøgelsen viser, som det fremgår af figur 15, at der eksisterer et omfattende samarbejde på tværs af de kommunale forvaltninger i forhold til sundhedsfremme. 94 procent af respondenterne svarer således, at de arbejder sammen med andre forvaltninger i relation til sundhedsfremme i skolen. Det primære samarbejde ser ud til at foregå mellem skoleforvaltningen og forskellige sundhedsforvaltninger. Men derudover nævner respondenterne også andre forvaltninger og afdelinger, som de arbejder sammen med fx: Miljø og Teknik, Vej og Trafik, By og miljø, Kulturforvaltning, SSP, Familierådgivningen, Familie og Handicap, Erhverv og kultur, Tandpleje, Dagtilbud, Fritid og Turisme, Agenda 21, Alkoholforebyggelse. Undersøgelsen indikerer hermed, at det interne samarbejde i forhold til sundhedsfremme er bredspektret og mangesidigt: En af kommunerne formulerer det således: *"Sundhedscenteret arbejder på tværs i hele organisationen og har som sådan et tæt samarbejde med samtlige forvaltninger"*.

Figur 15: Samarbejder din forvaltning med andre forvaltninger i kommunen i forhold til sundhedsfremme og/ eller bæredygtigt udvikling?

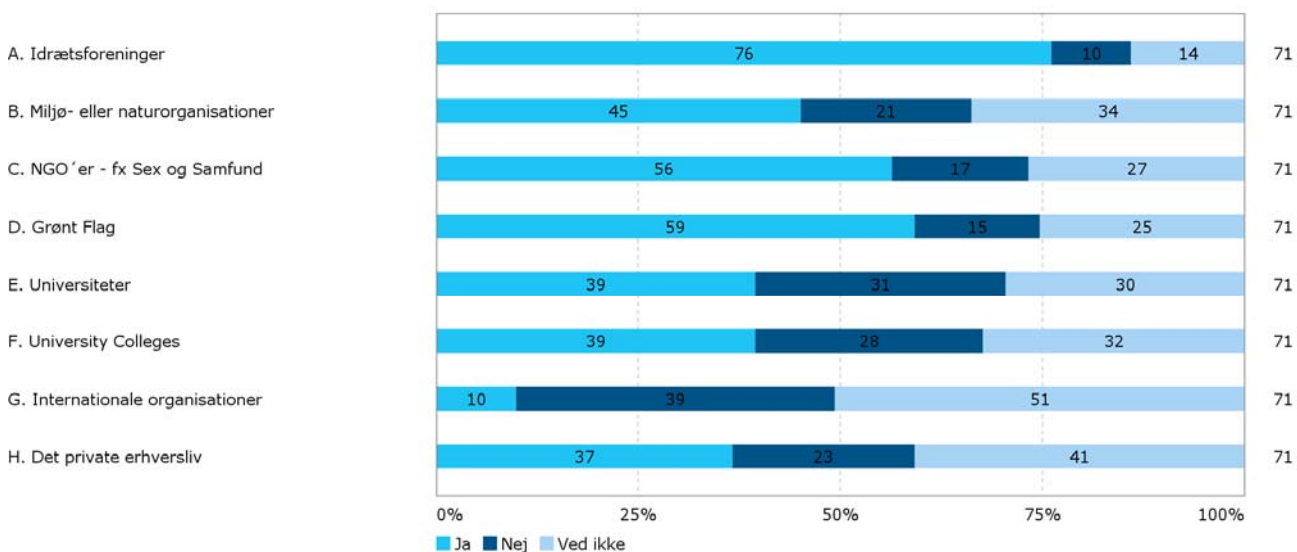
I forhold til bæredygtig udvikling svarer 45 procent af respondenterne, at de arbejder sammen med andre forvaltninger i forhold til bæredygtig udvikling, mens 35 procent svarer, at de ikke ved, om der eksisterer et samarbejde med andre forvaltninger i relation til bæredygtig udvikling. Som de primære samarbejdspartnere i forhold til bæredygtig udvikling nævner respondenterne enten Miljø og teknik forvaltninger og/eller Klima og miljø forvaltninger. Men respondenterne nævner også samarbejde med en række andre forvaltninger som fx: Ejendomme og by, Udvikling og Erhverv, Sundhedsforvaltninger, By og Kultur, Agenda 21, Center for Børn, Unge og Familie i forhold til bæredygtig udvikling.

Igen er det vigtigt at påpege, at den procentvise forskel mellem de to forskellige resultater i forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling afspejler, at størstedelen af respondentgruppen har

tilknytning til sundhedsområdet. Dette understøttes også af at 35 procent af respondenterne ikke ved, om der foregår et samarbejde mellem forskellige forvaltninger i forhold til bæredygtig udvikling.

Udstrakt samarbejde med eksterne aktører i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling i folkeskolen

Undersøgelsen viser også, som det fremgår af figur 16, at kommunerne har et udstrakt samarbejde med forskellige idrætsforeninger i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen. 76 procent af respondenterne svarer således, er der eksisterer et samarbejde mellem kommunen og forskellige idrætsforeninger i forhold til sundhedsfremme i folkeskolen.

Figur 16. Samarbejder kommunen med andre aktører om sundhedsfremme og/ eller bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen?

Derudover peger undersøgelsen også på, at der er et omfattende samarbejde mellem de kommunale forvaltninger og Ngo'er som fx Sex og Samfund i forhold til sundhedsfremme (56 procent) og med "Grønt Flag" i forhold til bæredygtig udvikling (59 procent). Derudover nævner respondenterne også samarbejde med en lang række andre aktører, som fx. "Lokale vandværker og spildevandsanlæg", SIND og Julemærkehjemmet.

Der er således et udbredt samarbejde mellem de kommunale forvaltninger og forskellige eksterne aktører både i forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Samtidig er variationen i samarbejde, som det fx kommer til udtryk i boks 2, meget stor.

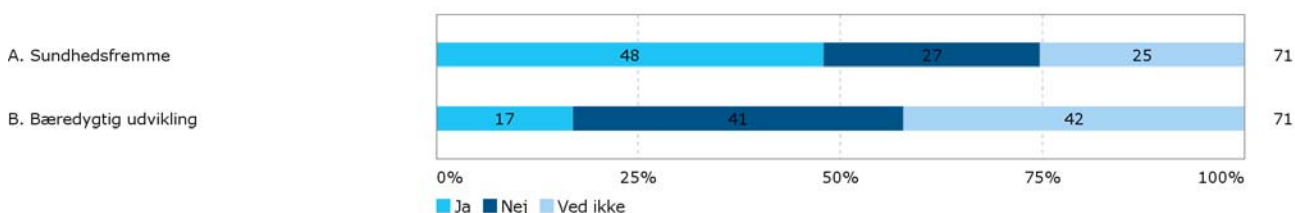
"Det er forskelligt hvem skolerne samarbejder med. En skole laver f.eks. idrætsdøgn med idrætsforeninger. En skole samarbejder med en ungdomsuddannelse i biologi. Kommunen samarbejder med virksomheder i relation til innocamp, som har en eller flere miljø/ klima udfordringer til de deltagende 8. klasser. Indgår i netværk med NTS-centeret i region Syddanmark om videndeling, tiltag"

Boks 2: Variationen i samarbejdet mellem kommunale forvaltninger og eksterne aktører

Samarbejdet med internationale organisationer er derimod mere begrænset. Som det fremgår af figur 16, er der kun 10 procent af kommunerne der arbejder sammen med internationale organisationer i forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Dette er i overensstemmelse med resultaterne i forhold til kommunernes deltagelse i internationale projekter i forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling, se figur 9, der indikerer en begrænset kommunal involvering i forhold til internationale projekter og indsatser.

Lavt kommunalt fokus på efteruddannelse i forhold til sundhedsfremme men især bæredygtig udvikling i folkeskolen

Når det kommer til efteruddannelse i forhold til henholdsvis sundhedsfremme og bæredygtig udvikling viser figur 17, at kommunerne i højere grad tilbyder lærerne efteruddannelse i forbindelse med sundhedsfremme end med bæredygtig udvikling.

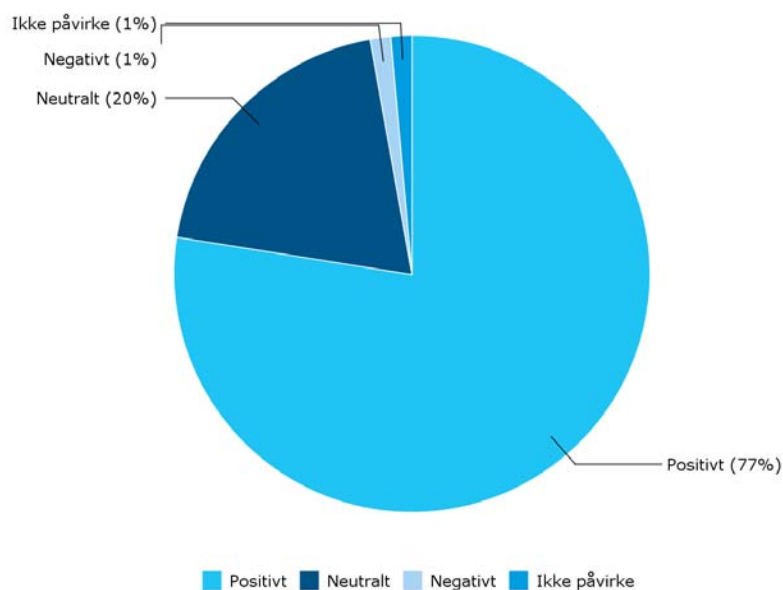

Figur 17: Tilbyder din kommune lærerne i folkeskolen efteruddannelse i forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling?

48 procent af kommunerne tilbyder således lærerne efteruddannelse i forhold til sundhedsfremme, mens kun 17 procent af kommunerne tilbyder lærerne efteruddannelse i forhold til bæredygtig udvikling.

Positive forventninger til den nye folkeskolereform

Som det fremgår af figur 18, har kommunerne overordnet set positive forventninger i forhold til, hvordan den nye folkeskolereform vil påvirke arbejdet med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i folkeskolen.

Figur 18: Hvordan forventer du at den nye folkeskolereform vil påvirke arbejdet med sundhedsfremme og/eller bæredygtig udvikling?

77 procent af respondenterne mener således, at reformen vil påvirke arbejdet med sundhedsfremme og/ eller bæredygtig udvikling i en positiv retning. 21 procent mener, at folkeskolereformen vil påvirke arbejdet neutralt/ eller ikke påvirke arbejdet, mens kun 1 procent mener at reformen vil påvirke arbejdet negativt.

Konklusion og perspektivering

71 ud af 98 kommuner, svarende til 72, 4 procent, har besvaret spørgeskemaundersøgelsen om kommunernes arbejde med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen. Respondenterne var nøglepersoner i de kommunale forvaltninger. De fleste af respondenterne var konsulenter og koordinatore, der var ansat i skoleforvaltninger eller lignende forvaltninger med fokus på børn og unge. Størstedelen af respondenterne angav sundhed og sundhedsrelaterede

emner som deres primære arbejdsområde, mens det kun var en mindre andel, der angav bæredygtig udvikling som deres primære område.

Størstedelen af respondenterne tilkendegiver, at folkeskolen er en væsentlig medspiller i forhold til både sundhedsfremme og bæredygtig udvikling. Men når vi bevæger os væk fra meningstilkendegivelser, fremkommer der et andet mønster. Størstedelen af respondenterne angiver således, at sundhedsfremme er et vigtigt indsatsområde i kommunen, og at kommunen har en række specifikke politikker eller strategier i forhold til sundhedsfremme i skolen. I forhold til bæredygtig udvikling er det derimod mindre end halvdelen af respondenterne, der angiver dette emne som et vigtigt indsatsområde i kommunen, og endnu færre kommuner har udarbejdet politikker eller strategier rettet mod bæredygtig udvikling i folkeskolen. Undersøgelsen viser således en klar prioritering af sundhedsfremme frem for bæredygtig udvikling.

Størstedelen af kommunerne har, som nævnt, en række politikker eller strategier i forhold til sundhedsfremme, og undersøgelsen viser, at næsten alle kommunerne baserer deres politikker på sundhedsfremmeområdet på nationale politikker, ikke mindst i forhold til KRAM-faktorerne, hvor kommunerne i stort omfang knytter deres politikker på alle fire områder til nationale politikker. I den forbindelse kan det virke paradoksalt, at kun godt halvdelen af kommunerne baserer sundhedsundervisningen i folkeskolen på Faghæfte 21. Derudover baserer næsten alle kommunerne også deres indsats i forhold til trivsel på nationale politikker. I forhold til bæredygtig udvikling er der derimod mindre end en femtedel af kommunerne, der baserer deres politikker eller strategier på nationale politikker. Det samme mønster slår også igennem i forhold til kommunens igangværende projekter eller indsatser. En meget stor del af kommunerne har således projekter eller indsatser i gang i forhold til kost, rygning, alkohol og motion, ligesom de allerfleste kommuner også har igangværende projekter eller indsatser i forhold til trivsel, og det samme mønster gentager sig, når kommunerne bliver spurgt om hvilke projekter eller indsatser de planlægger i den nærmeste fremtid. Alt i alt viser undersøgelsen således, at kommunerne prioriterer arbejdet med sundhedsfremme i skolen højt. Der er stort fokus på KRAM-faktorerne, men også på trivsel, og det indikerer, at kommunerne baserer deres indsats på sundhedsområdet på et positivt sundhedsbegreb med fokus på såvel fravær af sygdom som trivsel.

Mange af de nationale politikker og strategier er baseret på internationale politikker og strategier indenfor såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling; fx Ottawa Charteret og Brundtland Rapporten. Men undersøgelsen viser, at mange af respondenterne ikke ved om kommunens politikker og strategier i forhold til de to emner er baseret på internationale politikker. Dette gør sig i større grad gældende for bæredygtig udvikling end for sundhedsfremme. Undersøgelsen viser også, at kommunernes deltagelse i internationale projekter er meget begrænset i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling.

I forhold til sundhedsfremme viser undersøgelsen, at der foregår et bredt og mangesidigt samarbejde mellem forskellige de forskellige forvaltninger eller afdelinger i de fleste kommuner, men at det primære samarbejde foregår mellem skoleforvaltningen og forskellige sundhedsforvaltninger. I forhold til bæredygtig udvikling svarer godt halvdelen respondenterne at de samarbejder med andre forvaltninger i kommunen. De primære samarbejdspartnere der nævnes er mellem Miljø- og teknikforvaltninger og/eller Klima- og miljøforvaltninger. Derudover viser undersøgelsen, at der er et udbredt samarbejde mellem de kommunale forvaltninger og forskellige eksterne aktører i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling. De vigtigste eksterne samarbejdspartnere er idrætsforeninger og miljø- eller naturorganisationer.

Efteruddannelse af lærerne har afgørende betydning for undervisningen i sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i folkeskolen. Men på trods af, at respondenterne tilkendegiver, at de opfatter skolen som en vigtig samarbejdspartner, og at mange af kommunerne både har politikker og strategier samt forskellige projekter i gang i forhold til især sundhedsfremme men også bæredygtig udvikling i folkeskolen, så viser undersøgelsen, at det kun er godt halvdelen af kommunerne, der tilbyder lærerne efteruddannelse i forhold til sundhedsfremme, og under en femtedel i forhold til bæredygtig udvikling.

Endelig peger undersøgelsen på, at størstedelen af respondenterne har positive forventninger til, at folkeskolereformen vil påvirke folkeskolens undervisning i forhold til forhold til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling positivt.

De vigtigste resultater er således at:

- Kommunerne prioriterer arbejdet med sundhedsfremme i folkeskolen frem for bæredygtig udvikling
- Der er stort fokus på alle KRAM-faktorerne og trivsel
- Kun halvdelen af kommunerne tager udgangspunkt i læseplanen i Faghæfte 21
- Der foregår et omfattende og facetteret samarbejde mellem såvel kommunale forvaltninger som mellem kommunale forvaltninger og eksterne aktører i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling.
- Mindre end halvdelen af kommunerne tilbyder folkeskolelærerne efteruddannelse i forhold til sundhedsfremme, og mindre end en femtedel i forhold til bæredygtig udvikling

Perspektivering

Undersøgelsen af kommunernes arbejde med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen peger således på, at der er behov for at styrke og understøtte kommunernes indsats i forhold til sundhedsfremme men ikke mindst bæredygtig udvikling i folkeskolen.

For at styrke og understøtte implementeringen af de to områder i folkeskolen bør kommunerne med udgangspunkt i denne undersøgelse:

- Åbne op for bredere opfattelser af sundhed og fortsætte med at fokusere på trivsel
- Udvide det primære fokus på livsstil til også at omfatte levevilkår
- Udnytte den synergi, der er mellem sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i forhold til fx økologisk mad, skoletransport, osv.
- Sætte fokus på efteruddannelse for at styrke lærernes kompetencer i forhold til såvel sundhedsfremme som bæredygtig udvikling. Herunder lærernes kendskab til Faghæfte 21, og andre faghæfter relateret til sundhedsfremme og bæredygtig udvikling
- Styrke samarbejdet om bæredygtig udvikling i kommunalforvaltningerne og udnytte samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere.